מסורת הש"ם

ל) טהרות פ"ג מ"ד,
 סוספתא דתרומות פ"ד
 ה"ב ע"ע, ג) ל"ל ותניא,
 חוספתא דמאי פ"ח ה"י

עירובין כ. קדושין כא., ס) [גימל וכן גי' רש"י בבילה בגיטין איתא גמלא גירסת בגיטין איתא

הערוך בערך אמד גמליאלן, ו) בכורום נח: בילה יג: גיטין ל:, ו) בס"י משיעור, ח) לכמות

(:, !) בס" משיעור, ח) לכחות שהן הואיל כיז בהן האי שהן הואיל כיז בהן האי שיעורא. צ"ק, ש!) על גרוגרות מרים '!) [חולין קלו:], מרים '!) [חולין קלו:], וחלומות פ"ד מ"ג.], לו ולעין. צ"ק, מ) גדולה דיניטלה מחומד לתזור המחוך בין ברים איים איים בין ברים ב

כו' והד"א. ל"ק, ג) ללוי. ל"ק, ס) ל"ק מ"ו, ע) דתני. ל"ק,

תורה אור השלם

וְנֶחְשַׁב לֶכֶם הְּרוּמֵתְכֶּם בַּדְּגָן מִן הַגֹּרֶן וְכִמְלַאָה מִן הַיְּקֶב: במדבר יח כז

הגהות הב״ח

(מ) גפ' לכמות שהיו

משעריגן שפיר וכו' לכמות שהיו אימא סיפא: (ב) רש"י

ד"ה כי פליגי וכו' משעריגן כמר שהיה הואיל וכבר:

מוסף רש"י

המרבה במעשרות. המפריש אחד מחמשה, שמנה ארבעה לחולין כלד זה

ממשית והוא הפריש מדה

מנישית והוח הפרים מדה שלימה, ושם מעשר לא חל עליו אלא כפי חשבון ונמנא השאר טבל ואסור לכל אדם עד שימקננה (קידושין נא. ובעייז עידובין ג.). ובחשב לכם תרומתכם. בלוים המני בנוים בינור בינור המני בנוים בינור בינור בינור המני בנוים בינור בינור בינור בינור בינור בינור בינור המני בנוים בינור בינור

לתיל (ביצה יג:). בשתי תרומות. להאי קרא כלוים

כתיב תרומתכם היינו תרומת מעשר, כדגן מן הגורן היינו תרומה גדולה ראשית דגן

מפרים שישראל

באומד. מחד מחמשים שאמרו חכמים מפריש באומד דאם טעה אין כאן איסור, דמדאורייתא חטה אחת פוטרת את הכרי דלא מנה בה חורה שיעור אלא

ראשית דגנך (שם). כך

תרומת מעשר. אע״פ ששיעורה קלוב מן התורה

. אומד. שלומד באומד (שם). אומד. שעונה מדעמו בלא מדה כמה סאין ש ונותן תרומה לפי אומדו

מתבעה למעשר ממשים למעשר שין נא.). פירותיו. ז ללד לחר חולין

מהלכו' מאכלות אסורות

עין משפמ

גר מצוה

הלכה ד: יד ו מיי' פ"ה מהלכות תרומות הלכה ית ושו"ע י״ד סימן שלא סעיף סגן: בון ז מיי׳ פ״א מהלי מעשר הלכה יד טוש״ע שם סעיף עו:

הלכה יד טושיע שם מעיף עו:

בא ח מיי פייג מהלי מרומות הלכה ד:

יז ט מיי פייג מהלכה לי מהלכות הלכה י וכאידן

מייד נעושיע שם מעף כד מייד נעושיע שם מעף כד וכאידך מ"דן:

שימה מקובצת

ל) כי פליגי כגון כו' פ"ה בשר העגל שנחפח אסיפא קאי כו' ולא נהירא דא"כ אמאי שני בלישניה ליתני כולו בנחפח או כולו בנתמעך ופי׳ (בשר) [השר] דכולי מתני׳ בסוף איירי ועגל דכולי מתניי בסוף איירי ועגל שנתפח משערינן כמות שהוא עתה לרבי יוחנן דאורייתא ולר״ל דרבנן וסיפא דנתמעך אזלינן בתר השתא אפי׳ (דרבנן) וסיפא דנתמעך אולינן בתר
השתא אפי (דרבנן)
מדרבנן] ופלוגתא דר"ורשב"ל בעלמא היכא דצמק
וחזר ותפח. תו"ח: [עוד
מחוב כי פליגי פי"ן דלא
[איכא מחלוקת] בינייהו . [בפירושא דמתניתין] אלא . כולהו [ס״ל דל] כמות שהוא משערינן ובשר העגל שנתפח , מטמאה כמו שהוא ועכשיו וי״ל דהאי אי אמרת בשלמא אתא להקשות לרבה וה״ק אי . אמרת בשלמא לכמות שהז משערינן ודלא כרבה ניחא אלא אי אמרת איתא לדרבה אלא אי אמרת איתא לדרבה א"כ קשה לתרוייהו. תו"ח: 1) אלא הכא בתרומה גדולה. לעולם כמו שהן וסיפא ניחא ורישא דהוי יתר לא איכפת לן דתרומה גדולה ניטלת באומד ומותר להרבות באומד ומותר להרבות ובחנם פי' סיפא בעין יפה דלא הוי ליה קשה מידי מסיפא אלא האמת הוא דכיוז דבתרומה גדולה חיטה אחת פוטרת כל הכרי. תו״ח: אחת פוטרת כל הכרי, תו"ח:

ז ואבא אלעזר בן גמלא.

וא"ת לאבא אלעזר בן גמלא

היכא אשכחן הא דתנן

המעשר ראשון הרי במסי

במעשר ראשון הרי במסי

בכורות קאמר ר' יוסי דמעשר בהמה ניטלת באומד וקאמר סבר לה כאבא אלעזר . בן גמלא ואיתקש מעשר בהמה למעשר אלמא אף , במעשר דגן סבר דניטל באומד וי״ל דאשכחן באומד וי"ל דאשכחן
במעשר שני ובמעשר עני אי
במעשר כגון שלא נתכוין
להפריש אלא אחד ועלו בידו
שנים. תו"ח: ד) כשם
שתרומה גדולה ניטלת
באומד ומחשבה. בחנם נקט י [ומחשבה] דונחשב גבי תרומת מעשר כתיב ואמר ר"ת דלא גרסינן אלא מאומד י והכי מיתנייא בתוספתא ותנז וא"ת כמאן אתיא ההיא

אלעזר בן גומל כדאיתא בפרק מעשר בהמה (בכורות דף נח:): אומד דחיטה אחת פוטרת את הכרי כדכתיב (דברים יח) ראשית ם כי פליגי אכגון שהיה בו כשיעור וצמק ו6 דגנך אלא לפי שנתנו בה חכמים שיעור וחזר ותפח דמר סבר יש דיחוי באיסורא ומר שייך בה אומד ותרומת מעשר יש לה שיעורא מדאוריית׳ כדכתיב (במדבר יח)

אלא הכא בתרומת מעשר עסקינן. משום דקתני תורמין מוקי לה הכי אבל הוא הדין במעשר ראשון דמקיש נמי אבא

> מתרומה מי גדולה: בישלת באומד. מנוה לעשות מאומד דמתוך שירא שלא לפחות נוטל

> מעשר מן המעשר ל דלענין זה ודאי

לא מקשינן שתפטור בה חיטה אחת

אבל אם במתכוין מוסיף ילפינן שפיר

בעין יפה ובתוספתא גרסינן אלא מאומד וכן מון פי׳ ר״ת ותנן בפ״ק דתרומות (מ"ו) אין תורמין לא במדה ולא במשקל ולא במנין וכן בתרומת מעשר ואמרינן עלה בירושלמי תני אבא אלעזר בן גומל מנין שאין תורמין לא במדה כו' וא"ת בסוף כל הגט (גיטין דף ל:) דמפרש רב אשי בן ישראל שאמר לבן לוי כך אמר לי אבא מעשר יש לך בידי או מעשר לאביך בידי חוששין לתרומת מעשר שבו כיון דלח קיין לא מתקן ליה בעל הבית כור מעשר יש לך בידי או כור מעשר לאביך בידי אין חוששין לתרומת מעשר שבו כיון דקיין תקוני תקניה כאבא אלעזר בן גומל דמקיש תרומת מעשר לתרומה גדולה ויש לבעה"ב רשות לתרום תרומת מעשר כמו שיש לו לתרום תרומה גדולה והשתא א"כ ברישא נמי אע"ג דלא קייך ס (אמאי) לא ניחוש לתרומת מעשר שבו דאמרינן מאומד תורם דמלוה מאומד ויש לומר דלאו אורחיה דבעה"ב לעשות מאומד תרומת מעשר מפני תרעומת כהן ולוי אם יטעה באומד שלו וא״ת הא תנן

במסכת תרומות פ"ד המונה משובח והמודד משובח ממנו והשוקל משובח משלשתן ובירושלמי מקשי לה בפ״ק דתרומות ומשני כאן לתרומה גדולה כאן לתרומת מעשר ש ותני אבא אלעור בן גומל אומר מנין שאין תורמין לא במדה ולא במשקל ולא במנין ת"ל (במדבר יח) ונחשב לכם תרומתכם והרמותם במחשבה אתה תורם ואי אתה תורם במדה במשקל ובמנין פירוש ההיא דאין תורמין בתרומה גדולה דלכולי עלמא מלוותה באומד וההיא דהמונה משובח בתרומת מעשר וכרבנן והא דמייתי ברייתא דאבא אלעזר לאשמועינן דפליגי בתרומת מעשר וא"ת דבירושלמי אמרי׳ אההיא דהמונה משובח ממי הוא משובח אמר רב הונא מן התורם מאומד משמע דמאומד הוי תרומה אלא דהמונה משובח וקאמר נמי התם א"ר הילל מתני׳ אמרה כן והשוקל משובח משלשתן פירוש מכלל דאיכא שלשה בר משוקל ובתר הכי קאמר ר׳ חנינא תיפתר בשלשתן ולית ש״מ כלום ואי לרבנן לדידהו אין תרומת מעשר מאומד ואי כאבא אלעזר בן גומל הא אמרן דמלוה לעשות מאומד ונראה לפרש דלאבא אלעזר בן גומל נמי לא ילפי אלא דמועיל מאומד ולא שתהא מלוה מאומד והשתא הא דמשני בירושלמי כאן בתרומה גדולה כאן בתרומת מעשר היינו כאבא אלעזר בן גומל

סבר יאין דיחוי באיסורא ומי איכא למ"ד דיש דיחוי באיסורין והתנן 🌣 כביצה אוכלין שהניחה בחמה ונתמעמו וכן כזית מן המת כזית מן הגבלה וכעדשה מן השרץ וכזית פיגול וכזית נותר וכזית חלב מהורין רואין חייבין עליהן משום פיגול ונותר וחלב ההניחן בגשמים ותפחו ממאין וחייבין עליהם משום פיגול ונותר וחלב תיובתא למ"ד יש דיחוי באיםורין תיובתא תא שמע פיתורמין תאגים על הגרוגרות במנין יו אי אמרת בשלמא לכמות שהן משערינן שפיר אלא אי אמרת כמות (6) שהן הוה ליה מרבה במעשרות י (ותנן) י המרבה יבמעשרות פירותיו מתוקנים ומעשרותיו מקולקלין אלא מאי לכמות שהן אימא סיפא גרוגרות על התאנים במדה אי אמרת בשלמא כמות שהן שפיר אלא אי אמרת לכמות שהן מרבה במעשרות הוא ין אלא הכא בתרומה גדולה עסקינן ורישא בעין יפה חכי אימא בעין בעין וסיפא בעין בעין סיפא א"ר אלעזר בר' יוםי אבא היה נומל עשר גרוגרות שבמקצוע על תשעים שבכלכלה ואי בתרומה גדולה עשר מאי עבידתיה אלא הכא בתרומת מעשר עסקינן יו ואבא אלעזר בן 🤊 גומל הוא 🤊 דתניא אבא אלעזר בן גומל אומר יונחשב לכם תרומתכם בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה גדולה ואחת תרומת מעשר 🕫 כשם "שתרומה גדולה נימלת באומד ובמחשבה כך תרומת מעשר "ניטלת באומד ובמחשבה

וניחא השתא הא דמייתי עלה ברייתא דאבא אלעזר בן גומל אי נמי במחשבה מודו רבנן לאבא אלעזר בן גומל דמאומד הויא מרומה אבל אין מנוה לעשות מאומד וא"ת והיכי שרי לרבנן לעשות מאומד א"כ הוה ליה מרבה על המעשר וי"ל דהיינו כשמרבה במתכוין אבל כשמתכוין לאומד יפה לא חשיב מרבה ומיהו מדשריא הכא לאבא אלעזר בן גומל מאנים על הגרוגרות במנין אע"ג דהוה ליה מרבה מעשרות במתכוין משמע דכל מה שירצה להרבות נחשב עין יפה ונראה דלית ליה לאבא אלעזר בן גומל מרבה מעשרות דהא מעשר ראשון נמי אימקש לחרומה כדאמריי בפרק בחרא דבכורות (דף נה:) ולא משכחת לה אלא במעשר נחבה חנשור כן גומני מדבה מעשרות זיהו מעשור נישון זמר הינוקט מנותנה של מנות זיבורות הן מון זיהו משפחה כם מהם התפכנ עני או במעשר שני דהנהו לא אימקוש דלא איירי אלא במעשר ראשון כדקאמרינן החם ומעשר קרייה רחמנא חרומה דכתיב (מדבר יח) כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה׳ תרומה נחתי ללוים לנחלה: בך תרושת מעשר צישית באושר ובשחשבה. עיקר מחשבה בתרומת מעשר כמיבא אלא נקט הכי משום דפשטיה דקרא משמע דמתרומה גדולה יליף דקרא בתרומת מעשר של לוח שמעו נוחשב לכם במחשבה חנו לו חרומת מעשר מן הגורן כדגן מן הגורן כאותה חרומה שניטלת מן הגורן דהיינו חרומה גדולה ונראה דרבנן לא פליגי אמחשבה ובאומד דוקא פליגי אם תמלא לותר דפליגי שמא יש שום טעם דלא מוקמי מחשבה אתרומת מעשר אע"ג דכתיב בגופה כדאשכחן לענין מוקף בפ"ב דתרומות דאמר בירושלמי דכל התורה כולה למידה ומלמדת חוץ מתרומת מעשר שמלמדת ואינה למידה דבתרומת מעשר כתיב ממנו מן

דאין תרומת מעשר ניטלת מאומד ואי כאבא אלעזר הא מדמי להו אהדדי לתרומה גדולה כשם שתרומה גדולה מצוה [ליטול מאומד] דאין תרופת מעשר ניטלת מאומד האי כאבא אלעור הא מזמי להו אחדרי לתרומה גדולה נשם שתרופת גדולה מצוה (ליטול מאומד)
ה"ה תרופת מעשר וותם קתני המונה משובח משפע ממאומד ו"יל דאינו מייתי דומה בדומה שיהא מצוה בתרומת מעשר במאומד
אלא ה"ק כשם שהרומה גדולה אינה ניטלת אלא במאומד כך תרופת מעשר ניטלת במאומד האל בריעבד אפי רבנן מודי והשתא ניתא
אינ אתיא שפיר אפי כרבנן ולכתחילה הוא דקאמרי דאין תרופת מעשר ניטלת במאומד אבל בריעבד אפי רבנן מודי ווהשתא ניתא
אפי האינה אד הזמונה משובח טפי מאומד וא"י תיין דניטל מאומד מרבה במשרות הוא ויכא מאומד לובר במאומד האלימה ווא ויכאלת מאומד היולה משובת הל בברבה
במהכוין הא הבא מאומי לל הגדולות מרבה במחברון הוא וקא משני ליה באבא אלעור בן נמלא הוא דניטלת מאומד ולא חשבינן
מורבה במשרות ואין לובר דמשבתת לה במעשר באשר ביו ארא לא ארא בא אלעור בן נמלא הוא דניטלת האומד ולא חשבינן
אירקש וצדיב במשרות במשרות לה במעשר במור צוד האל א ארא בא אלעור דניטלת מאומד הא ליואד ראג מעשר ראשון נמי
אירקש וצדיב במשרות במשר עני בעופשר עני דרא לא ארקש להרונה גדולה דמשבר ראשון אפתון הדור
דומה אבל הני לא: ו) זקנה שנתמעך (ס"א מכשיעור שיה בו מתחילה ולבסוף חזר לקדמתו שתפח וחזר לכשיעור ובהא פליגי רב
דומה אבל הני לא: ו) זקנה שנתמעך כבר: ז) משיעור שים בו עכשיו. ומתחלה היה בו כשיעור נמיו רב בר חייא אי "יותנן פבר בו משיעור מור אייה נו מתחלה היה בו כשיעור נמיו ביו מו ציערת.
ביר אוואנים, עול לא: זו לכי שעמשים לבר: זו משיעור שיש בו עכשיו. ומתחלה היה בו כשיעור נמיו רב וכר חייא ה" יו כלי שעושיו: מו מציעת.
ביר מול ביל או לא צול ציים לעניה יום לציעור מיו או מארים. או לאין זו לכי שעומיו מו מציעת. יותנן סברי כמות שהוא עכשיו משערינן: מן והשתא אית ביה פסול מדאורייתא: ען דהוי זוטא לגבי: ין תשתכח לכל: ים) דתאנים: יבן על

כי פליגי כו'. ובשר העגל שנתפח אסיפיה קאי שחזר לכמות שהיה בשר זקנה ין שנתמעט אמילעיה קאי והכי קאמר אע"ג שנתמעט י] כשיעורי) שיש בו עכשיו משערינן (כ) ס)הואיל וכבר הוה בהן נמי האי בשם שתרומה גדולה גישלת באומר. מדאורייתא אין שייך בה שיעורא ומיחייב מדאורייתא ולא אמרינן בשעה שלמקו נדחו מאיסורייהו והוה ליה כמי שלא היה בו מתחילה

והשתא ה] איתא ופטור מדאורייתא ורבי שמעון וריש להיש סברי יש דיחוי באיסורין וכיון דאידחי אידחי ולא יקבל עוד טומאה מדאורייתא אלא מדרבנן: טהורין. קאי אאוכלין ומת ונבילה ושרץ: ואין חייבין. קאי אנותר ופיגול וחלב: הניחן בגשמים. לחלו עלמן לאחר שלמקו: **חורמין.** לאו תרומה ממש אלא מעשר: מאנים. לחים. גרוגרות תאנים יבשים שלמקו וכוולו: במנין. עשר תאנים על תשעים גרוגרות אבל במדה לא משום דהוי ממעט במעשר לגבי מנין דכי מנית להו לגרוגרות דחולין ולתאנים דמעשר לא תשתכח ין בכל עשר גרוגרות דחוליו חדה תחנה דמעשר דכלי דמחזיק מאה גרוגרות לא מחזיק טפי מנ' תאנים: אי אמרת בשלמא לכמות שהיו. גרוגרות מעיקרא כשהן לחין משערינן שפיר יא תאנים ט מתאנים תרים אלא אי אמרת כמות שהן השתא משערינן הוה ליה מרבה במעשרות לגבי מדה דהיינו עשרה תאנים דתרומה מחזקי קבא ול' גרוגרות לא מחזקי אפילו חמשה קבין והוה אחד מחמשה: המרבה במעשרות. תורם מן הכרי מודד ארבעת קבין לחולין והחמישי למעשר: מעשרותיו מקולקלין. טבל ומעשר מעורבין דחלי קב החמישי הוי מעשר וחליו הוי טבל כשאר תבואה שבכרי: גרוגרות על התאנים במדה. ולא במנין משום דממעט במעשר לגבי

מדה דאי כייל לצ׳ תאנים מחזיקין תשעה קבין וכי כיילת עשרה גרוגרות לא מחוקי אלא פלגא קבא ואשתכח דלא מעשר אלא חד מן כ': אי אמרת בשלמה כמות. שהגרוגרות עכשיו משערין ולה חיכפת לן ממחי דהוו מעיקרא: שפיר. דהא מורם קב על משעה קבין: אלא אי אמרת לכמות שהיו מרבה במעשרות הוא. דאי הוו לחים הוה בהאי קב גרוגרות שני קבין: מרומה גדולה. ניטלת בעין יפה דלא נתנה תורה בה שיעורא ומדאורייתא חיטה אחת פוטרת הכריי) ורבנן אמרו עין יפה אחד מארבעים בינונית אחד מנ' עין רעה אחד מששים<) אלמא ניטלת בעין יפה (ג): רבי אלעור בר רבי יוסי. אתא לאיפלוגי דאפילו גרוגרות תורמין על יב] חאנים במנין דסבירא ליה לכמות שהיו משערין יג] דלה ממעט במעשר: מקלוע. כלי ידן שנוחנין בו הגרוגרות ועל שם כלי קרי להו קציעות מון בכמה דוכתין: שבכלכלה. תאנים לחים: בשתי תרומות הכתוב מדבר. דהכי משמע האי קרא דכתיב בתרומת מעשר דלוים ונחשב לכם כלומ׳ במחשבה תטלו תרומת מעשר כדגן מן הגורן כאותה תרומה שנטלת מן הגורן דהיינו תרומה גדולה אלמא שתי תרומות כתיבי בהאי קרא ומהאי קרא נפקא לן אתרוייהו דניטלות במחשבה ובאומד דונחשב אתרוייהו קאי: באומד. שאם יש לו פירות הרבה אין לריך למדוד אלא באומד יטול אחד מחמשים:

(בכורות נח: בכת"י).

רבינו גרשום יש דחוי באיסורין. דאמרינן הואיל וצמק אע״פ שחזר ותפח כמאן דלית ביה שיעורא השתא דמי: הגרוגרות קודם שצמקו:

המוהף מרבה במעשרות. שהתאנה שהוא תורם יש בה כב׳ גרוגרות ואנן תנן דמעשרותיו מקולקלין. דההו׳ טופיינא לא איתקן דהוא

מרבה במעשרות. שהתאנה שהוא תורם יש בה כב' גרוגדות ואנן תנן ומעשרותיו מקרקקין. דההר' טופיעא רא איתקן דהוא אל אפרית בישר ההוא טופיעא ומקולקלין נינהו דטבל וחולין מעורבין: ואלא מאי לכמות שהן אימא סיפא. אלא אי אמרת לכמות שהן והני גרוני חינן להו כאילו הוו תאנים הישר מה מדה של גרוגרות אית תרור דתאנים והוה ליה מרבה במעשרות: אלא הכא בתרוכה גדולה עסקינן וליכא למשמע מינה. דאפילו רישא דפשטה מינה לכמות שהן אמינא לך כמות שהן ודקא אמרת הוו ליה מרבה: בעין יפה עסקיר דעין יפה תורם א' ממ': שבמקצוע. כלי שעושין בו הגרוגרות: צ' שבכלכלה. תאנים שלא יבשו: ואר קשיא הורי שלא מן המוקף הן הא לא קשיא שטומכין הכלים זה על זה: כשם שהתרומה שבכלכלה. תאנים שלא בשו: בשם שהתרומה גדולה: בשם שהנומה בדולה ניטלת באומד ובמחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן זו תרומה גדולה:

: תון: מון וכן גריס ר"ת תנן: מון ב"מ (דף כ ע"ב]: און וכן גריס ר"ת תנן: מון התאנים. יגן ולא: ידן כלי שעושין: מון